

PALEOLITICUL SUPERIOR DINTRE PRUT ȘI NISTRU

Natalia PAȘENCIUC, Facultatea de Istorie și Filosofie

Perioada Paleoliticul Superior privită, în general este cea mai distinctă etapă a evoluției speciei umane. Este perioadă dispariției *Homo Neandertalensis* și debutul evoluției *Homo Sapiens Sapiens*. Paleoliticul Superior la fel se caracterizează prin apariția a unor inovații de mare importanță tehnologică, spirituală, artistică și paleoeconomică, fiind expresia celor mai complexe transformări de ordin socio-demografic al comunităților primitive omenești.

În spațiul dintre Prut și Nistru, Paleoliticul Superior este reprezentat prin faciesurile culturale Aurignacian, Gravettinian și Epigravettinian.

Cultura Aurignaciană (40000-20000 a.Chr.) este reprezentată de un șir de stațiuni deschise și grote, cunoscute la Brânzeni, Climăuți, Bobulești etc. Grota Brânzeni I a fost descoperită de N. Chetraru în locul numit Merșâna pe partea stângă râului Racoveț. Aici au fost studiate câteva nivele culturale, unul dintre care reprezintă Paleoliticul Superior. Stratul paleoliticului conține aproximativ 7500 piese din silex și resturi faunistice de ren, cerb polar, mamut etc.

Faciesul Gravettian (30500-20000 a.Chr.) a fost atestat la stațiunile de la Cosăuți, Costești, Ciutulăști etc. Stațiunea deschisă Cosăuți conține mai mult decât 20 de niveluri de locuire, unde au fost studiate câteva vetre de foc de forme rotunde din interiorul locuințelor. Localizarea geografică a acestei stațiuni prezintă un punct strategic important, dat fiind faptul că era dislocată în calea trecerii turmelor de reni polari. Aici a fost studiată o colecție bogată de unelte de muncă și cele mai timpurii obiecte de artă din spațiul Pruto-Nistrean (figurine feminine, reprezentări zoomorfe ale bizonilor sau zimbriilor. Un interes deosebit îl reprezintă nivelul II de locuire, unde au fost atestate rămășițele inui copil de 1-2 ani, ce reflectă cele mai timpurii manifestări ale vieții spirituale a comunităților umane din spațiul Pruto-Nistrean.

Faciesul cultural Epigravettinian (20000-10000 a.Chr.), se caracterizează prin stațiuni cu colecții de piese din silex foarte bogate și variate. Se remarcă, în acest context, stațiunea Otaci II, unde au fost investigate arheologic câteva depuneri de nivele culturale atribuite perioadei paleoliticului superior. Au fost colectate peste 3000 de unelte confecționate din silex: gratoarele, racloarele, burine, cuțite etc. Resturile faunistice descoperite în această stațiune reprezintă diversitatea faunei paleoliticului superior: cerb polar, cerb nobil, ren, mamut, zimbriu, urs, cal sălbatic etc.

În această perioadă, îndeletnicirea de bază, pe lângă dobândirea hranei, o prezenta și identificarea materiei prime pentru industria litică sau obținerea de materii dure de origine animală. Omul a ales cele mai potrivite roci pentru crearea utilajului litic. În spațiul dintre Prut și Nistru au fost răspândite unelte

din silex și gresie, din care a fost creat un utilaj litic specific pentru perioada paleoliticului superior: gratoare, microgratoare, racloare, burine, lame și lamele retușate, vârfuri, etc., care a fost obținute prin debitaj, percuție sau tehnica de retușare. Debitajul este poate cea mai importantă operație de cioplire în scopul obținerii așchii, lame și lamele dintr-un bloc sau galet care, în urma acestui proces, devine nucleu. Percuție este tehnică de cioplirea a rocilor dure; ea poate fi directă, indirectă, sau pe nicovală. Retușa este operație după cum au fost obținute așchiile, lamele și lamelele în starea brută, prin percuție sau presiune, care permite fasonarea lor prin rectificare sau acomodarea marginilor obiectului.

În afară de roci, a fost utilizată din plin și materia dură de origine animală, în special din perioada Paleoliticului Superior, pentru confecționarea armelor, uneltelor, podoabelor și a primelor obiecte de artă. În această categorie, sunt incluse artefacte confecționate din os, fildeș, corn sau dinte. Osul prin structura sa fibroasă este un material rezistent, care poate produce margini tăioase și vârfuri ascuțite. În calitate de materie primă, cornul a fost intens utilizat preistoric, mai ales cel de la ren, cerb, căprior, care, fiind mai puțin dur decât osul, are o elasticitate net superioară. Atât arheologie experimentală, cât și analogiile etnologice demonstrează că cele mai rezistente arme erau confecționate din corn de ren polar.

Analiza statistico-spațială a descoperirilor Paleoliticului Superior din spațiul Pruto-Nistrean permite evidențierea a două microzone geografice (centre) de prelucrare a pietrei, reprezentate atât prin stațiuni deschise permanente, cât și stațiuni temporare pentru vânători.

Prima regiune este reprezentată prin descoperirile ce se concentrează în cursul Mijlociu al fluviului Prut, monumente care atestă un potențial semnificativ de prelucrare a pietrei.

A doua regiune cuprinde cursul de Mijloc al fluviului Nistru, cel mai bine reprezentată prin stațiunile cu mai multe niveluri de locuire de la Cosăuți, Rașcov VII și Rașcov VIII, amplasate strategic în punctele de trecere a renilor polari migratori.

*Recomandat
Andrei NICIC, dr., conf.univ.*